

Nya proteströrelserna ladd

En ny protestkultur har tagit den globala byn på sängen. Den har kallats 2000-talets 68-rörelse och den säger nej till frihandel, till världsbanken och internationella valutafonden. Den består av studenter och anarkister som slagit poliser världen över med häpnad genom sin välorganiserade våldsamhet.

Vi känner dem från demonstrationer i Seattle, Washington, Stockholm och London. Inför IMF-mötet i Prag om några veckor blir det dags igen.

Gatorna är inte längre vad de en gång var. Demonstrationståg brukade vara välorganiserade historier med tillstånd av polis och megafonförsedda talkörer. Numera blir de allt oftare till fältslag där alla parter kommunicerar effektivt och med modern teknologier.

Plakaten har försvunnit och antalet provokationer har mångdubblats. Syftet numera verkar ofta vara att provocera fram bråk och gatuslagsmål även om grupper som brittiska Reclaim the Streets förnekar att de vill ha våld. Så här hävdade gruppen efter en urspårad förstamajdemonstration i London i år:

"Det som händer utanför själva parken var inte en del av vår manifestation. Vi förespråkar fredliga, kreativa metoder."

Planerat bråk

Förhandspubliciteten gav en annan bild. Undersökande reportrar som infiltrerade möten med Reclaim the Streets fick intrycket av en närmast militäriskt organiserad grupp, där nykomlingar bemöttes med misstroende och många av de mest aktiva var rutinerade proffsdemonstranter med åtskilliga arresteringar bakom sig. Planeringen gick ut på att locka dit poliser och skapa hotfulla situationer – med en outtalt förhoppning att bråk skulle uppstå.

De mest uppmärksammade sammandrabbningarna ägde rum i Seattle förra året, då ett möte med världshandelsorganisationen WTO i praktiken begräddes av demonstranter. Också då togs polisen på sängen. Den 1 maj i år var det dags igen: gatufester i London, flera tyska städer och även i Stockholm urartade till våldsamheter. Nu är nästa stora aktion planerad till Prag i september,

då internationella valutafonden IMF och världsbanken håller toppmöte.

Kallelsen på hemsidan "Destroy IMF" är entydig:

"Seattle var lyckat. Prag kommer att bli ännu mer lyckat. IMF träffas där i september för att besluta om ytterligare grymheter. Samla ihop era anhängare och KOM TILL PRAG!"

Som i nästan alla kallelser av liknande slag är avsändaren anonym och det är oklart vilken organisation som står bakom.

"Det är omöjligt för polisen att förutse hur stora de här demonstrationerna blir", konstaterar Rodney Barker, statsvetare på London School of Economics.

"I internetåldern räcker det med en energisk person och en dator för att skapa en massrörelse."

Rodney Barker har ägnat mycket tid åt att forska i de nya antikapitalisterna men inte ens han kan säga vilka organisationer som för tillfället är starkast.

"Jag skulle inte ens kalla dem organisationer. De har ingen ledning, inga fasta punkter. Du kan inte bli medlem. Kalla dem heller initiativ."

Saknar en general

Många av de mest inflytelserika initiativen kommer från Storbritannien och USA. Förutom Reclaim the Streets, som började som en miljörelse, är en av de mest kända det årgamla Direct Action Network. Det var detta nätverk som tände gnistan till demonstrationerna i Seattle. Liksom systerorganisationerna i Europa saknar även DAN ledargestalter:

"DAN har många majorer, men ingen general", säger amerikanen Kevin Danaher som pekats ut som en av grundarna i en intervju i New Yorker.

Gatuprotesternas syfte sägs numera vara att provocera fram bråk, men Reclaim the Streets säger själva att de tar avstånd från våld. Efter årets förstamajdemonstration i London påstår organisationen att den förespråkar fredliga metoder.

Ledarlösheten är avsiktlig och även den ett resultat av de möjligheter som internet ger. Det behövs inga förgrundsfigurer när all verksamhet kan koordineras på nätet.

Många ser det senaste årets demonstrationer som en sentida upprepning av studentkravallerna 1968. Men det är mer intressant att titta på skillnaderna. 68-vänstern navigerade efter en ideologisk karta som dagens unga inte kan identifiera sig med.

"Öststatskommunismens fall 1989 betydde slutet på det enkla polariserade tänkandet", säger Rodney Barker.

"I dag har Marx blivit privatiserad om du

så vill, han är en av många intressanta tänkare men han är inte speciell längre."

Enligt Rodney Barker är det ytterst svårt att placera in demonstranterna på en klassisk ideologisk skala. Aktivister som vi kallar vänster tror alla på någonting, men det finns ingen tydlig ideologi som förenar dem. De är enfrågaktivister, motståndare mot allt från djurförsök och råvakt till enstaka dammbyggen i tredje världen:

"Det finns ett missnöje med att den globala ekonomin domineras av multinationella företag, men det råder delade meningar om vad detta innebär. Några säger att det leder

OS-landet opportun måltavla för Brysons humor

Bill Bryson är som en chokladkaka. Läcker i början, men ganska snabbt blir man mätt. Har man däremot ännu inte gjort den amerikanske resekäsörens bekantskap är hans senaste skapelse, *In a Sunburned Country*, en smakupplevelse.

Reseskildring

Bill Bryson

In a Sunburned Country

Broadway Books

New York, 2000

Lustigkurren från Iowa – en stark kandidat i tävlingen "USA:s tråkigaste stat" – är mannen som gav oss sådana böcker som *Notes from a Small Island*, skratkrampsframkallande skildringar från Storbritannien, *A Walk in the Woods*, om fotvandring längs den amerikanska Appalachian Trail, och *Small Continent*, om irrfärder på den amerikanska landsbygden. Han gav oss också *Neither Here Nor There*, som inte alls var lika rolig. Brysons uppgift är – just det, att

vara rolig. Allt, från amerikanernas triviala njutande av 50 år gamla minnesmärken med tillhörande souveniraffärer till normmännens tv (som enligt Bryson är som att ligga i korna), kan kläs i ironiska ord och få läsaren att skratta över sina egna öden som misslyckad resenär.

BRYSON ÄR NÄMLIGEN alltid den misslyckade resenären, den som råkar in i omöjliga situationer. När han förbereder sin resa till Australien, det solbrända landet som tillägns hans senaste bok, upptäcker han exempelvis att världens tio farligaste ormar lever där, liksom alla möjliga andra dödliga djurarter. Men Australien är också landet där OS kommer att äga rum i år, och Bryson vågade sig dit. trots

ormar och ett folk vars förfäder var brittiska brottslingar som bestraffades genom att skeppas iväg till den avlägsna kontinenten.

Man kan lära sig en hel del om Australien, landet som är så förbluffande okänt, genom att låta Bryson göra ens efterforskningar. Han är väl förberedd och kan citera episoder i australisk historia som, misstänker man, inte ens australiensarna känner till, till exempel premiärministern som bara spolades bort av havet.

Problemet med *In a Sunburned Country* (ett citat från nationaldikten i landet down under) är dock, liksom i Brysons tidigare böcker, att gränsen mellan sanning och påhitt är osynlig. På en del av sina tidigare resor har Bryson haft sällskap av ungdomsvännen Katz, en, får man förmoda, påhittad figur som ska göra reseskildringen mer levande.

Katz vågade inte komma med till giftermarnas förlovade land, men Brysons fantasi är lika livlig som vanligt. Det faktum att han så oer-

nerat blandar fakta och fantasi gör att läsaren inte kan lita på de uppgifter som verkar vara sanna. Resultatet är naturligtvis att man får förmoda att det mesta är påhittat.

HADE BRYSON FÖR ett ögonblick då och då frigjort sig från det själv-pålagda tvånget att alltid vara lustig hade *In a Sunburned Country* varit upplysande och roande läsning. Hans bok verkar dock snarare vara ett projekt 'ålagt honom av en förläggare som ville tjäna pengar på

sommarens olympiad, och det är en oinspirerad Bryson som begett sig dit för att förbereda OS-besökare på vad som väntar dem.

För den som inte känner till USA- och Englandsresenären Bryson (han bodde nästan 20 år i sist-nämnda land) är *In a Sunburned Country* välkommen smålustig läsning. Men för den som redan ätit ett par bitar chokladkaka är denna bit, som dessutom råkar ha hamnat på undantag vid baket, en ganska fadd bit.

ELISABETH BRAW RICCI

Bryson funderar över det exotiska djurlivet när han beger sig till Australien för att förbereda OS-besökare på landet "down under". Men boken utmärker sig inte om man läst hans tidigare verk